

**Қ. Н. Ташенов, Қазақстан Республикасы ІІМ Б. Бейсенов атындағы
Қарағанды академиясының философия және әлеуметтік-экономикалық
пәндер кафедрасының оқытушы, магистр**

БҮКІЛ ӘЛЕМДІК ҚАРЖЫ DAҒДАРЫСЫНЫҢ ҚАРАҒАНДЫ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ЕҢБЕК НАРЫҒЫНА ӘСЕРІН ТАЛДАУ

Біз қиын да қарама-қайшылығы көп, көптеген маңызды, тіпті бүтіндей елдер мен халықтардың әсер ететін оқиғаларға толы, саяси және экономикалық жүйелердің беріктігін сынға алатын дәуірде өмір сүрудеміз.

Кейінгі өткен осындай қиын сынақтың бірі АҚШ-та басталып, барлық әлемдік экономикаға таралып, барлық континентті қамтыған жаһандық қаржылық дағдарыс болып отыр.

Президент дағдарыс біздің беріктігімізді сынаққа алуда деп атап көрсетті. Алайда оның «бізге сырттан келгендігін» баса айту аса маңызды. Оның көздері елдің ішінде емес, әлемдік экономикалық сәйкессіздігінде жатыр. Дағдарысты болдырмау және бәрін алдын-ала көздеу мүмкін емес.

Одан әрі насихаттаушы әлемдік экономикалық дағдарыстың негізгі себептері түсіндірілген материалдарды пайдалануына болады.

Одан кейін дағдарыстың Қазақстанға әсері бойынша нақты мысалдар келтіруге болады.

Әлемдегі іскерлік белсенділіктің төмендеуі мұнай мен металға деген сұраныстың төмендеуі әкелді. Ал бұлар — Қазақстан экспортының негізі.

Бір жылда мұнай бағасы 4 есе дерлік, металл бағасы 2 есе дерлік құлап түсті.

Қазақстандық экспорттың негізгі тауарларына, оның ішінде қарағандылықта бар, әлемдік нарықта сұраныстың төмендеуі өндірістің негізгі салаларының төмендеуіне әкеліп соқты. Мысалы, ағымдағы жылдың қаңтар айында өнеркәсіптегі өндіріс көлемі 26,7 %, ал құрылыста 36,7 % қысқарды.

Н. Ә. Назарбаев атап өткендей «Дағдарыс мәңгілікке созылмайды. Дағдарыс жағдайында болашақта даму үшін шара қолданған мемлекеттер жетістікке жететін болады».

Қазақстанда дәйектілікпен күрделі құрылымдық реформалар жүргізіліп, экспорттық әлеует ұлғайтылды және экономиканы әртараптандыруға жол берілді. Қаржы жүйесінің тұрақтылығын сақтау үшін банктерге қосымша өтімділік берілді. Бұл шағын және орта бизнестің, ірі кәсіпорындардың экономикалық белсенділігін қамтамасыз ету үшін жасалды.

Жеке тұлғалардың салымдары бойынша кепілді өтеудің сомасы 700 мыңнан 5 млн теңгеге дейін ұлғайтылды. Мемлекет банк секторының сыртқы қарыз алу және меншік капиталының жеткіліктілігімен байланысты тәуекелдерін төмендетуге көмектесті.

Тұрғын үй құрылысына қолдау білдіруге және үлескерлер проблемаларын шешуге 545 млрд теңге жұмсалды.

Елде іскерлік белсенділікті ақтау үшін шағын және орта бизнес субъектілеріне 275 млрд. теңге көлемінде қаржылық қолдау жасалды. Әкімшілік кедергілерді табанды қысқарту жөніндегі жұмыс жалғастырылды. Негізгі салықтары бойынша стафкаларды әлдеқайта төмендеткен жаңа салық кодексі іске қосылды.

Облыста Елбасының тапсырмасын орындау мақсатында кәсіпорындардың басшыларымен келіссөз жүргізіліп, ықтимал босатулардың аймақтық болжам картасы

дайындалған. Бұл қызмекерлер жұмыстан босай қалған жағдайда жұмыспен қамтамасыз етудің басты бағыттарын айқындауға мүмкіндік береді. Осы мақсатта құрылыс жөніндегі басқармалар құрылып, кәсіпорындардың өз қаражаты есебінен қызметшілерді оқыту және қайта оқыту басталды.

Осыған байланысты үкімет пен мемлекеттік органдар алдына біршама міндеттер қойылды:

- ең алдымен еңбекпен қамту стратегиясын жүзеге асыру және мамандарды қайта даярлау.

- дағдарыстан кейін тұрақты даму үшін жағдай жасау.

Әрбір аймақта коммуналдық жүйелерді қайта жарақтандыру мен жанарту, жергілікті мәндегі жолдарды салу мен жөндеу, әлеуметтік объектілерді жанарту, абаттандыру, көгалдандыру және т. б. бойынша шешілмеген сұрақтар бар. Қаражат жергілікті жұмыспен қамту мәселелерін шешу үшін нақ осы жұмыс түрлеріне бағытталатын болады. Біржағынан тұрғындардың сатып алу және төлеу қабілеттілігі сұрағы шешілмек. Қарағанды облысында жұмыс келесі бағыттар бойынша жүргізіледі.

Бірінші, коммуналды желілерді қайта жарақтандыру және жаңғырту.

Екінші, мектеп аурухана және басқада әлеуметтік объектілерді жылыту және жөндеу.

Бұл өте маңызды мәселе. Мысалға, облыстың 863 білім мекемелерінің 131 – не жөндеу жұмыстарын жүргізу қажет.

Алдындағы жылы 506 млн теңгеге 59 объектіні жөндеу көзделген. Бұл 885 адамды міндетпен қамтуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, Елбасының тапсырмасына сәйкес қосымша қаржы іздестіру мүмкіндігі бар. Нәтижесінде үстіміздегі жылы тағы 72 объектіге жөндеу жұмыстары жүргізіліп, оған 1182 жұмыскер тартылады.

Үстіміздегі жылы 20 денсаулық сақтау объектісіне күрделі жөндеу жүргізу жоспарланып отыр. Оған 2,6 млрд теңге бөлініп, 5 мыңнан астам адам тартылатын болады.

Тұрғындарды жұмыспен қамтудың үшінші бағыты Республикалық және жергілікті мәндегі, облыс орталығы, қалалар мен аудан аралық жолдарды салу, қайта жарақтандыру және жөндеу. Осы мақсатқа Республикалық бюджеттен қосымша атаулы трансферттер бөлу көзделген.

Қарағанды облысында жалпы қолданыстағы автокөлік жолдарының торабы 12 мың шақырымды құрайды. Ағымдағы жылы 653 шақырым жолды жөндеу жоспарлап отыр. Бұл мақсатқа 9,6 млрд теңге бөлінген және екі мың адам қамтылатын болады.

Әлеуметтік жұмыс орындарын кеңейту және жастар практикасын ұйымдастыру төртінші бағыт болып табылады. Бұл ең алдымен әлеуметтік мақсатты топтардағы азаматтар мен түлектерді жұмысқа қамтуға бағытталған.

Бесінші, қалалар мен поселкілерде ауылдық аймақтарда басымды әлеуметтік жобаларды қаржыландыру. Аймақтық еңбекпен қамту бағдарламасын жүзеге асыру нақты елді мекеннің жергілікті мәндегі объектілерін қаржыландыру сияқты мәселені шешуге мүмкіндік береді. Еңбекпен қамту мәселесін шеше отырып жергілікті әкімдер жылдар бойы жөнделмеген көп елді мекендерді қалыпқа келтіре алады.

Алтыншы, жұмыссыздығы бойынша әлеуметтік төлемдердің барынша ұзақ мерзімдерін ұлғайту. Елбасының тапсырмасы бойынша 2009 – 2010 жылдары жұмыссыздығы бойынша жәрдемақы төлеудің барынша ұзақ мерзімі 4 – 6 айға дейін ұзартылады.

Жетінші, мамандарды үйрету және қайта үйрету облыстың оқу орындарының базасында, кәсіпорындарда жүзеге асырылатын болады. Қазіргі уақытта облыста 41 мамандық бойынша мамандарды үйрететін 36 кәсіби мектеп, 87 мамандық бойынша 50

колледж жұмыс істейді. Жұмысынан айырылған адамдарды қысқа мерзімді курстық үйрету мен қайта үйрету болжамдық сұранысқа сәйкес оларды қайта даярлау үшін 86 кәсіби лицей мен колледждер анықталған. Жалпы облыстың кәсіби лицейлері мен колледждерінде 12 мыңнан астам адамды қайта оқыту жоспарланып отыр.

Президент Қазақстандықтарды еңбекпен қамтудың тағы бір жолы шетелдік жұмысшыларды отандық кадрлармен алмастыру деп анықтады. Биылғы жылы республика бойынша шетелдік жұмысшылардың квотасы екі есе қысқартылған.

Облыста 2009 жылы шетелдік жұмыс күшін тарту квотасы 2008 жылмен салыстырғанда үш есе төмендеп, 400 бірлікті құрады. Тек өткен жылдың өзінде шетелдік жұмыс күшін тартатын кәсіпорындар шетелдік жұмысшыларды біртіндеп алмастыру үшін Қазақстан азаматтарын оқытуға 66 келісім жасады. Тұрғындарды еңбекпен қамтуға үстіміздегі жылы іске қосуы жоспарланып отырған 23 жаңа кәсіпорын да септігін тигізбекші, бұл қосымша 1000 жұмыс орнын ашуға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе Елбасы жолдауы біздің дағдарыс жағдайында және дағдарыстан кейінгі кезеңінде іс - әрекетімізге нақты бағыт беруші ғана емес, оның Қазақстанға әлемдік қауымдастықта өз ұстанымын сақтауға мүмкіндік беретін қуатты рухтандырушы, шоғырландырушы күші бар екендігін тағы да атап өту қажет.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются проблемы устранения постмирового финансового кризиса, а так же организационные мероприятия проводимые местными административными и государственными органами управления.

RESUME

In the given article the problems of post-world financial crisis precluding as well as the organizational arrangements, carrying out by local and state administration are considered.

Сарсенбаев Б. С., сотрудник МИД Республики Казахстан

ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ОБЯЗАННОСТИ КОНСУЛА

В соответствии с Консульским уставом под консульским должностным лицом понимают любое лицо, включая главу консульского учреждения, которому поручено в этом качестве выполнение консульских функций. Консул — под ним подразумевают генерального консула, консула, вице-консула или консульского агента, являющихся главами консульского учреждения¹. Консульская служба в своей деятельности руководствуется Конституцией Республики Казахстан, основными и подзаконными нормативными правовыми актами центрального исполнительного государственного органа, международными договорами и конвенциями, Консульским уставом, а также приказами МИД Республики Казахстан, учитывая законы, правила и обычаи государства пребывания.

Консульские учреждения входят в систему МИД Республики Казахстан. В государстве пребывания они подчинены главе дипломатического представительства Казахстана.